

Oponentský posudek

Nitsch, Ondřej. *Eugenika. Kontroverzní téma očima české společnosti.*

Bakalářská práce Ondřeje Nitsche se zabývá fenoménem eugeniky, přičemž student deklaruje jako cíl práce „*popsat problematiku eugeniky tak, aby čtenář získal přehled o tomto kontroverzním tématu. Souhrnná práce na toto téma zcela chybí.*“ (str. 2) Ambice práce naštěstí ale nekončí přehlednou kompilací úlohy eugeniky ve společnosti v různých časových obdobích. Práce je založena také na terénním výzkumu mezi studenty různých oborů na Univerzitě Pardubice (obor religionistiky na Fakultě filozofické a obor chemie na Fakultě chemicko-technologické) a na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (obor politologie na Filozofické fakultě a obor biologie na Přírodovědecké fakultě). Student si přitom položil následující výzkumné otázky: „*Jak čeští studenti hodnotí téma eugeniky a aspekty, které se tohoto tématu týkají?*“ A dále: „*Jak postoje studentů o tématu eugeniky ovlivňuje obor, který studují?*“ (str. 51) Přestože jsem si plně vědoma epistemologické komplikovanosti a problematičnosti při studiu vlivu něčeho na něco, považuji výzkumné otázky za zdařilé. Studentovu premisu, že studijní obor ovlivňuje vidění a interpretaci mnohých společenských fenoménů, považuji za relevantní a zároveň zajímavou. Současně je však dle mého názoru ještě k této premise nutné připojit další, kterou Nitsch opomíjí, a to, že student si často vybírá takový obor, jehož vidění světa mu je něčím blízké nebo ho z nějakého důvodu zajímá.

Přestože nejsem přílišným zastáncem dělení práce na „*teoretickou*“ a „*praktickou*“ část, v případě bakalářské práce Ondřeje Nitsche však toto dělení považuji za zcela relevantní. Silnou stránkou práce je detailní a velmi poctivě zpracovaná kompilace na téma eugeniky - její definice, členění, kritiky a základů a vývoje eugenického myšlení. Velmi pozitivně hodnotím fakt, že v této části student ukazuje mnohoznačnost eugeniky, některé koncepty problematizuje a nahlíží z různých úhlů pohledů. Jako takový zdařilý příklad lze uvést studentem z odborné literatury citovanou mnohoznačnost geneticky modifikovaných plodin, které jsou na jednu stranu eticky problematické, protože zasahují do genetického kódu rostlin, na druhou stranu mohou pomáhat v oblastech, kde existují problémy hladomoru; navíc je díky odolnějším plodinám možno snížit spotřebu hnojiv a jiných chemikálií v zemědělství, a tím chránit přírodu (str. 15). Podobným způsobem bych považovala za přínosné uvažovat i o dalších fenoménech, které student ve své práci uvádí. Například umělé oplodnění uvádí jako eugenickou metodu, jak i neplodné páry mohou získat vytouženého potomka, čímž je

zkvalitněn jejich život (str. 14). Zároveň by však bylo možné konstatovat, že podle mnoha eugeniků by umělé oplodnění mohlo být negativně hodnoceno z toho důvodu, že narušuje logiku přírodního výběru, podle které by potomstvo měli mít jen „silní jedinci“. Podobným způsobem by bylo možné argumentovat i v případě posouvání věku pořízení prvního dítěte kvůli studiu či kariéře. Zde student přejímá z literatury hodnocení tohoto fenoménu jako silně negativní a přímo jej označuje jako „dysgenický vliv“ (str. 12). Zároveň by však bylo možné argumentovat v tom smyslu, že z hlediska eugeniky znamená větší vzdělanost rodičovstva i jeho zkvalitňování a tedy i zkvalitňování celé populace.

Samotný terénní výzkum je v práci dobře popsán, cenná je i reflexe vlastní pozice výzkumníka a část o etice. Metodologie je pečlivě promyšlena, kladně hodnotím i to, že student dal připravené podklady pro interview do přílohy. Výběr vzorku byl studentem dobře promyšlen, škoda však, že v konečném důsledku provedl výzkum v rámci oboru religionistika pouze s jednou studentkou. Analýzu dat z terénu považuji za zdařilou, v závěru student na výzkumné otázky zodpověděl. Neubráním se jen poznámce týkající se názvu práce, považovala bych za vhodné, aby byl název konkrétnější a reflektoval, že byl výzkum prováděn mezi studenty vysokých škol, upravila bych jej tedy v tomto smyslu: *Eugenika. Kontroverzní téma očima českých vysokoškolských studentů*. Po jazykové i formální stránce je práce povedená.

Celkově hodnotím bakalářskou práci Ondřeje Nitsche o úctyhodném rozsahu 90 stran jako poctivou, zajímavou a zdařilou, proto ji vřele doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm výborně.

V Praze 14. 6. 2016

PhDr. Tereza Hyánková, PhD.